

НАУКОВЕ ЖИТТЯ

ПОГЛЯД МОЛОДИХ ВЧЕНИХ НА ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОГО ПРАВознавства (Рецензія на: Годованик Є. В. Правознавство : Навчальний посібник / Є. В. Годованик, С. Х. Барегаян. – Маріуполь : МДУ, 2016. – 320 с.)

Роль права та держави в житті сучасного суспільства важко переоцінити. Цінність та важливість цих соціальних феноменів найбільш відчутно проявляється у контексті вирішення найважливіших суспільних справ та регулювання різнопланових суспільних відносин. У демократичному суспільстві ціннісний потенціал права і держави обумовлюється і тим, що на тернистому шляху до соціально-правової держави та громадянського суспільства збільшується число тих, хто звертається до органів публічної влади за захистом своїх конституційних прав і свобод, спирається на право, реалізуючи свої інтереси. Основною метою правового регулювання в правовій, соціальній, демократичній державі, якою Конституція проголошує Україну, є забезпечення прав людини, а саму людину, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнає найвищою соціальною цінністю.

Прагматичне мислення об'єктивно доводить, що для того, щоб кожен міг усвідомлено і вміло, з розумінням усієї відповідальності, реалізовувати свої суб'єктивні права та вимагати щодо себе виконання юридичних обов'язків з боку інших учасників правовідносин, а за необхідності ефективно захищати і відстоювати всіма законними засобами власні інтереси, завжди актуальними будуть знання в галузі права. Правові знання в цілому та особливо праворозуміння сучасного випускника будь-якого навчального закладу, в якій би сфері діяльності він не був зайнятий, насамперед, з урахуванням перспектив кар'єрного росту фахівця з вищою освітою у сучасному конкурентному суспільстві – необхідна складова його компетентності і професіоналізму. Значення та роль знань про державу і право значно підвищується та ускладнюється в умовах глобалізації та міждержавної інтеграції, впливу на державно-правовий розвиток сучасних досягнень інформатики, комп'ютеризації законодавчої діяльності, дослідницької роботи та навчання, біологізації та екологізації державно-правової проблематики при підвищенні теоретичного та практичного інтересу до проблем конституційного будівництва.

Це об'єктивно вимагає формування якісно нових підходів до процесу викладання основ правознавства у навчальних закладах. Аналіз актуальних проблем теорії та історії права, практики державного будівництва відображає широкий, активний та складний пошук оптимальних шляхів викладення даної навчальної дисципліни пристосовано до різних умов та завдань її викладання та вивчення, а також до сучасного етапу розвитку права та науки про нього.

Одним з таких пошуків і є навчальний посібник авторів Є. В. Годованика, С. Х. Барегаян «Правознавство», підготовлений та виданий на базі економіко-правового факультету Маріупольського державного університету. Автори спираються на сучасний досвід розробки нових підручників та навчальних посібників з правознавства та у той же час пропонує своє бачення шляхів викладення, змісту та форми матеріалу даного курсу з врахуванням специфіки аудиторії. Адже запропоноване видання орієнтоване не лише на студентів, магістрів та викладачів вищих навчальних закладів, а й усіх, хто цікавиться проблемами права і держави, конституційного процесу та конституційної реформи в Україні.

У книзі в доступній формі викладаються узагальнені систематизовані знання про розвиток і функціонування державних і правових явищ та інститутів, наукові уявлення про соціальну природу, сутність і призначення держави і права, розкриваються положення основних галузей права. Варто при цьому наголосити, центральна ідея книги – пріоритет і забезпечення прав людини. У фокусі прав людини як найвищої соціальної цінності автором розглядаються всі положення теорії держави і права та основних галузей національного права.

Книга призначена не тільки для засвоєння предмета навчального курсу, але задумана як перший крок до глибокого вивчення і осмислення права, його інститутів та фундаментальних державно-правових процесів як складного соціального феномена. Адже йдеться про вельми складні проблеми права – важливі інститути суспільного життя. Тому необхідно пам'ятати, що право, як явище людської цивілізації і культури, покликане насамперед служити людині.

Знання про право і державу у будь-якому цивілізованому суспільстві мають не тільки світоглядне, але і колосальне прагматичне значення. Фундаментальні теоретичні знання про право і державу є необхідною умовою для забезпечення захисту інтересів людини та існування громадського правопорядку.

Рецензований навчальний посібник висвітлює широке коло актуальних теоретичних та практичних проблем права та держави сучасної України. Структурно робота складається з трьох розділів, присвячених актуальним питанням загальної теорії держави і права, а також основних публічно-правових та приватно-правових галузей права які поділені на одинадцять тем, кожна з яких поділяється на параграфи. У цілому обрана автором схема викладення матеріалу відповідає вимогам, які пред'являються до такого роду видань, що дозволило автору розкрити основні питання курсу правознавства.

На наш погляд, рецензований навчальний посібник орієнтується на сучасні проблеми розвитку права і демократії, формування соціально-правової державності та громадянського суспільства в Україні, які концентрують у собі усі найскладніші соціально-економічні та політичні проблеми перехідного періоду, віддзеркалюють його суперечливість, незавершеність та невизначеність багатьох процесів та рішень. Нажаль сучасна вітчизняна юридична наука не завжди приділяє належної уваги цим проблемам, що безумовно негативно віддзеркалюється на процесі вивчення основ правових знань у вищих навчальних закладах.

Велике значення має й те, що можна назвати складністю навчального видання. Адресат будь-якої навчальної літератури, як фундаментального підручника, так і навчального посібника – студент, той хто навчається або цікавиться відповідною проблематикою. Для нього ця література має бути зрозумілою та доступною. Автору, який бере на себе завдання написати підручник чи навчальний посібник, має усвідомлювати можливі конфлікти розуміння в цілому та праворозуміння, зокрема. Складність навчальної літератури має принаймні два виміри: вона не повинна бути занадто складною для сприйняття, але протипоказане й спрощення.

За рівнем складності навчальна література має бути орієнтуватися на добре підготовленого, працюючого, аналітично мислячого читача. Навчальна література жодною мірою не повинна опускатися до рівня середньостатистичного студента. Повна відмова від спрощення, орієнтація навчальної літератури на сильного студента – вимога часу. Складно будувати соціальну, правову й демократичну державу руками трієчників. Спосіб викладення навчального матеріалу має обов'язково відповідати особливостям того предмету, який віддзеркалюється в ньому. Проблема доступності у даному випадку має вирішуватися й шляхом причеплення тим хто навчається навичок творчого

мислення. У цьому плані, рецензоване видання оптимально враховує особливості читацької аудиторії.

Приваблює й те, що у навчальному посібнику органічно поєднуються теорія, закон і практика. Вивчення реальної діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування під час підготовки до семінарів, контрольних і курсових робіт або навчально-виробничої практики перетворює курс правознавства у наповнений життям цікавий матеріал. Адже не випадково, що мета навчання включає не лише логіку науки, а й логіку діяльності спеціаліста. А найкращою теорією є та, яка реагує на болючі потреби практики.

В зв'язку з цим зробимо висновок, що перед нами актуальне, високопрофесійне навчальне видання, яке є суттєвим внеском у вітчизняну юридичну просвіту та, у руках вдумливого читача, може стати надійним компасом у «бурхливому океані» під назвою Право.

Доктор юридичних наук, професор,
провідний науковий співробітник
відділу конституційного права та місцевого самоврядування
Інституту держави і права ім. В. М. Корецького НАН України

О. В. Батанов

Рецензія надійшла до редакції 15.11.2016 р.

ПРАВОВА МОДЕРНІЗАЦІЯ СИСТЕМИ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ ТА ПРОЦЕСИ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

(Рецензія на: Миколенко В. А. Теоретико-методологічні засади правової модернізації органів прокуратури України в умовах європейської міждержавної інтеграції : Монографія / В. А. Миколенко. – Одеса : Фенікс, 2016. – 390 с.)

Слід зазначити, що реформа правоохоронної системи є одним з найважливіших та визначальних напрямів сучасного конституційно-правового розвитку, оскільки спрямована на підвищення ефективності реалізації правоохоронної функції як іманентної характеристики демократичної, правової, соціальної держави за умови концептуального спрямування реалізації цієї функції на захист прав та свобод людини і громадянина як найвищої соціальної та конституційної цінності у контексті всебічного втілення у регулюванні суспільних відносин європейської правової традиції.

При цьому необхідно окремо наголосити на тому, що міжнародно-правові, зокрема – європейські, стандарти є важливим джерелом удосконалення конституційно-правового статусу прокуратури та концептуальних засад функціонування національної правоохоронної системи в цілому, адже сучасні процеси конституціоналізації міжнародно-правового регулювання передбачають постійний процес удосконалення конституційно-правових інститутів у відповідності до загальних принципів та норм, які відображають певний міждержавний консенсус як на універсальному, так і на регіональному (європейському) рівні.

За цілком слушною думкою автора монографії Миколенка В. А., створення спільних стандартів правоохоронної діяльності є визначальною тенденцією розвитку європейського правового простору на сучасному етапі, у тому числі – в частині трансформації конституційно-правового статусу правоохоронних органів та їх модернізації на основі європейської інституціональної моделі, що у вітчизняних державно-правових реаліях особливо об'єктивується у проблематиці удосконалення конституційно-правового статусу прокуратури.